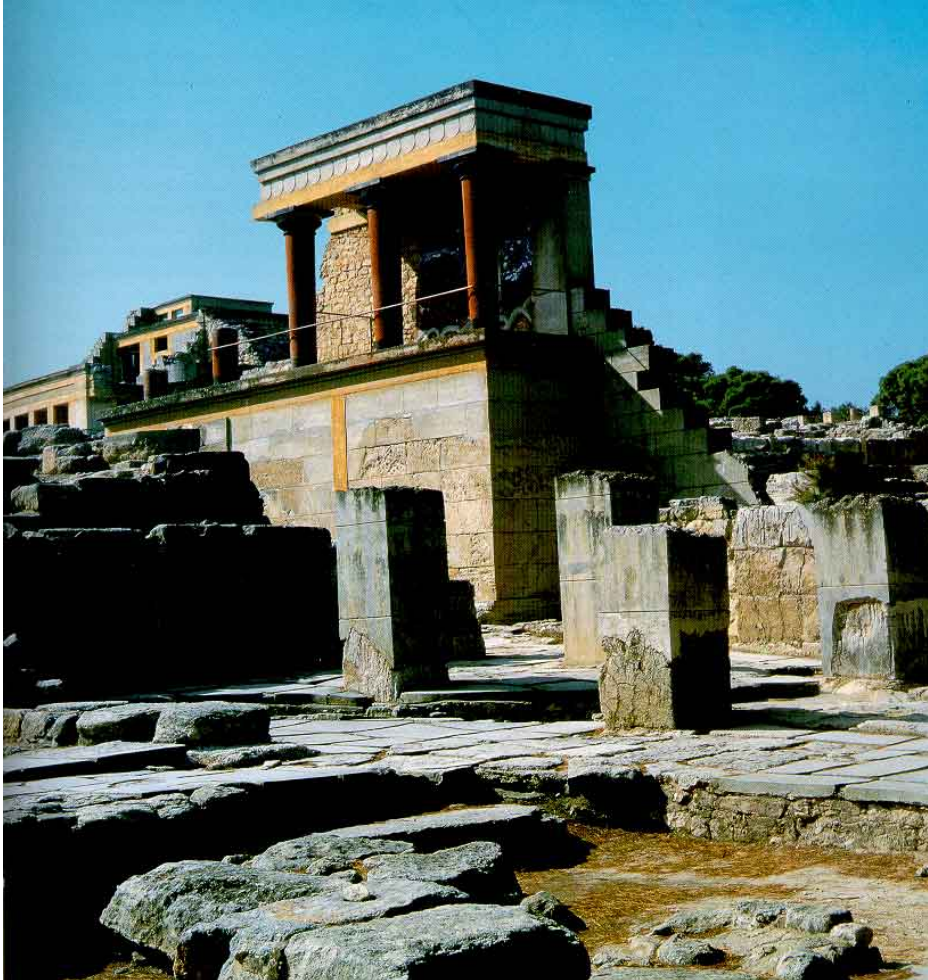

Του Χρ. Ντούμα

Η ίδρυση οργανωμένων νεκροταφείων από την αρχή της Νεολιθικής Εποχής έχει ερμηνευτεί ως ένα είδος τίτλου ιδιοκτησίας του τόπου, όπου ορισμένες κοινωνίες μετά την εγκατάλειψη του πλάνητα βίου και το πέρασμά τους στην παραγωγική διαδικασία επέλεξαν να εγκατασταθούν μόνιμα.

Συνέδεσαν δηλαδή τον τόπο αυτό με την ιστορία τους και οι θαμμένοι εκεί πρόγονοι το πιστοποιούσαν. Η έννοια της πατρίδας χάνει την υπόστασή της χωρίς τους τάφους των προγόνων. Γι' αυτό και ο παιάνας που ήχησε πριν από τη ναυμαχία της Σαλαμίνας καλούσε τους Έλληνες να πολεμήσουν για να ελευθερώσουν, μεταξύ άλλων, και τους τάφους των προγόνων («θήκας τε προγόνων», Αισχύλου Πέρσαι 405).

Τα μνημεία και η καπηλεία τους

Συντάχθηκε απο τον/την Χρήστος Ντούμας

Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:41 - Τελευταία Ενημέρωση Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:53

Ακόμη σήμερα, λαοί που αποκτούν την ανεξαρτησία τους χρησιμοποιούν κατά κανόνα τα αρχαία μνημεία για να διαμορφώσουν την εθνική τους ταυτότητα. Εξαίρεση δεν αποτέλεσαν οι Έλληνες, αν λάβουμε υπόψη μας την προτροπή του Μακρυγιάννη προς τους συμπολεμιστές σχετικά με τον σεβασμό που πρέπει να δείχνουν προς τα αρχαία: «γι' αυτά πολεμήσαμε».

Αν όμως αυτό, ως γενικός κανόνας, μπορεί να θεωρηθεί θεμιτό, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογήσει την παντοειδή καπηλεία των μνημείων από οπουδήποτε κι αν προέρχεται. Γιατί τα μνημεία, ακίνητα και κινητά, αποτελούν τις πιο χειροπιαστές μαρτυρίες του παρελθόντος, είναι τεκμήρια για την ιστορία της ανθρωπότητας.

Αποτελούν, συνεπώς, μέρος της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς και οι λαοί που τυχαίνει να ζουν στον τόπο, όπου αυτά βρίσκονται, δεν είναι παρά προσωρινοί διαχειριστές τους. Τα μνημεία ενσαρκώνουν αξίες που οι διαχειριστές τους ούτε να αγνοούν ούτε να παραβλέπουν επιτρέπεται.

Αξία και εποχές

Ως αδιαμφισβήτητες ιστορικές μαρτυρίες τα μνημεία έχουν επιστημονική αξία, της οποίας η διάσωση πρέπει να είναι το κύριο μέλημα κάθε διαχειριστή τους. Παράλληλα, ως ιστορικά τεκμήρια, έχουν και αξία εκπαιδευτική, εφ' όσον μέσα από αυτά οι άνθρωποι διδάσκονται τη δική τους ιστορία. Οι δύο αυτές αξίες πρέπει να αποτελούν την πυξίδα για οποιαδήποτε επέμβαση στα μνημεία που τις ενσαρκώνουν.

Καμιά φορά μπορεί να αναγνωριστεί και αξία καλλιτεχνική ή αισθητική. Η αξία αυτή ενδέχεται να αποδειχτεί σχετική, ανάλογα με τις προτιμήσεις που είναι του συρμού σε κάθε εποχή. Τα μαρμάρινα ειδώλια της 3ης χιλιετίας π.Χ., για παράδειγμα, σχεδόν μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο θεωρούνταν άτεχνα έργα βαρβαρικής τέχνης.

Όταν όμως οι τεχνοκρίτες τα αναγνώρισαν ως πρωτοποριακά δημιουργήματα που μπορούσαν να συγκριθούν με τα έργα μοντέρνας τέχνης, έγιναν του συρμού σε τέτοιο βαθμό, ώστε να λεηλατηθούν χιλιάδες πρωτοκυκλαδικοί τάφοι προκειμένου να καλυφθεί η μεγάλη ζήτησή τους στην παγκόσμια αγορά.

Τα μνημεία και η καπηλεία τους

Συντάχθηκε απο τον/την Χρήστος Ντούμας

Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:41 - Τελευταία Ενημέρωση Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:53

Τη στιγμή όμως εκείνη διαπράχτηκε το μεγάλο έγκλημα: η βίαιη απόσπαση από τις συνάφειές τους τα απογύμνωσε από την επιστημονική τους αξία. Τα μετέτρεψε σε εμπορεύσιμα αντικείμενα προσδίδοντάς τους μian εντελώς διαφορετική αξία, την οικονομική.

Όπως αντιλαμβάνεται κανείς, η τελευταία αυτή αξία είναι η πιο ταπεινή και οδηγεί στην πιο ταπεινωτική μεταχείριση των μνημείων. Και πάντως δεν είναι αυτή, αλλά οι άλλες αξίες που υπαγόρευσαν τη συνταγματική επιταγή για τη χώρα μας ότι τα αρχαία ανήκουν στο Κράτος και αυτό έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη φύλαξη, συντήρηση και προστασία τους ως κειμηλίων της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς.

Για «εθνικούς» σκοπούς

Είναι όμως αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι τόσο ως πολίτες όσο και, δυστυχώς, ως επίσημη πολιτεία, την πιο ταπεινή αξία, την οικονομική, την αναδεικνύουμε, φανερά ή συγκαλυμμένα, ως πρώτης προτεραιότητας. Γιατί δεν είναι μόνο η λαθραία ανασκαφή αρχαίων και η εμπορία τους που τα ευτελίζει υποβαθμίζοντάς τα σε αντικείμενα οικονομικής συναλλαγής.

Τον ίδιο ευτελισμό υφίστανται και με οποιαδήποτε άλλη εκμετάλλευσή τους πέρα από την ανάδειξη των βασικών αξιών τους ως ιστορικών μαρτυριών. Είναι καπηλεία η χρησιμοποίησή τους ως μέσων είτε κοινωνικής προβολής από τυχόν ιδιώτες κατόχους των, είτε ως κεφαλαίου για οικονομική ανάπτυξη είτε ακόμη και για τους λεγόμενους «εθνικούς» σκοπούς.

Για παράδειγμα, ποιος εθνικός σκοπός εκπληρώθηκε με το πνίξιμο των μνημείων της Ακρόπολης μέσα σε πυροτεχνήματα και καπνούς προκειμένου η Ελλάδα να υποδεχτεί τη νέα χιλιετία; Ή με τη γελοιοποίηση του Καλλιμάρμαρου Σταδίου, όταν με την ευκαιρία της έναρξης του διεθνούς πρωταθλήματος αγώνων στίβου (1977) το μασκαρέψαμε με μια τερατώδη ψεύτικη πύλη που θύμιζε Καρνάκ, εκατέρωθεν της οποίας μάλιστα τοποθετήσαμε σε ρόλο... τροχονόμου, γελοιοποιώντας τον κι αυτόν, τον Απόλλωνα από το αέτωμα του ναού του Διός στην Ολυμπία;

Οπωσδήποτε, με τις ενέργειές μας αυτές ούτε την ιστορική αξία των μνημείων ούτε τα

Τα μνημεία και η καπηλεία τους

Συντάχθηκε απο τον/την Χρήστος Ντούμας

Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:41 - Τελευταία Ενημέρωση Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:53

ιδανικά που ενσαρκώνουν αναδείξαμε. Γιατί ο εθνικός σκοπός είναι ένας και μοναδικός: η διαφύλαξη και προστασία των μνημείων ως κτημάτων της ανθρωπότητας εσαεί.

Εξίσου καπηλεία είναι και η χρησιμοποίηση των μνημείων από τους εργαζόμενους σ' αυτά για την άσκηση πίεσης προς τον ασυνεπή εργοδότη τους (το Κράτος) ακόμη και για τις πιο δίκαιες διεκδικήσεις τους. Είναι άλλο πράγμα η άρνηση παροχής υπηρεσίας (απεργία) και άλλο να θέτεις σε ομηρία το μνημείο, τις υψηλές αξίες του οποίου υποτίθεται ότι υπηρετείς.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι καπηλεία, και μάλιστα του αισχίστου είδους, από τη μεριά του Κράτους να επικαλείται υποκριτικά την ιερότητα των μνημείων με σκοπό να εκβιάσει τους αδικούμενους από αυτό εργαζόμενους επιδιώκοντας δημόσια κατακραυγή σε βάρος τους. Είναι αισχρή καπηλεία, διότι για την οποιαδήποτε δυσλειτουργία σχετικά με τη διαχείριση των μνημείων το Κράτος και μόνο αυτό έχει την αποκλειστική ευθύνη.

Ιδιαίτεροι δεσμοί

Οι αξίες και τα παγκόσμια ιδεώδη που τα μνημεία ενσαρκώνουν δεν επιτρέπεται να υπηρετούνται ευκαιριακά και με κριτήρια πελατειακών κομματικών σχέσεων. Οι άνθρωποι που προσλαμβάνονται για να υπηρετήσουν τα μνημεία, είτε ως αρχαιολόγοι, είτε ως συντηρητές, είτε ως φύλακες, είτε ως καλλιτέχνες είτε με οποιαδήποτε ιδιότητα, πρέπει να έχουν αυξημένα προσόντα.

Όσο υψηλή κι αν είναι η θεωρητική τους κατάρτιση, δεν αρκεί για να αντιληφθούν και να αναδείξουν τις αξίες των μνημείων, αν μέσα από τη συνεχή επαφή τους και με τη συνεχώς αυξανόμενη εμπειρία τους δεν αναπτύσσουν ιδιαίτερους δεσμούς με αυτά. Αν δεν το καταφέρνουν, είναι υποχρέωση της πολιτείας να τους απομακρύνει ως επικίνδυνους.

Ωστόσο, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι τέτοιοι δεσμοί δεν αναπτύσσονται ούτε με εποχική απασχόληση ούτε με συμβάσεις περιορισμένου χρόνου. Οπωσδήποτε δε η ανάπτυξή τους αποκλείεται με το υποχρεωτικό διαζύγιο, μετά από διετή ενασχόληση με τα μνημεία, που έχει επιβάλει η βλακώδης σχετική διάταξη.

Τα μνημεία και η καπηλεία τους

Συντάχθηκε απο τον/την Χρήστος Ντούμας

Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:41 - Τελευταία Ενημέρωση Δευτέρα, 30 Μάρτιος 2009 13:53

Οι πάσης φύσεως υπηρέτες των μνημείων, για να είναι πιστοί και αποτελεσματικοί, πρέπει να είναι μόνιμοι. Οποιαδήποτε άλλη σχέση είναι επικίνδυνη, είναι εγκληματική. Και αυτό πρέπει η πολιτεία να το συνειδητοποιήσει. Οι πολίτες, για να σέβονται τις αξίες και τα ιδανικά που ενσαρκώνουν τα μνημεία, πρέπει πρωτίστως να τις γνωρίσουν και ο μόνος φορέας που έχει τη δυνατότητα αλλά και την υποχρέωση να τις διδάξει είναι αυτός που έχει και την αποκλειστική ευθύνη για τα μνημεία: το Κράτος.

Μέσα από διαπαιδαγώγηση οι πολίτες θα αποκτήσουν συνείδηση των αξιών της κληρονομιάς, που τη διαχείρισή της έχουν κληρονομήσει. Μόνο έτσι υπάρχει ελπίδα να περιοριστούν τα κρούσματα καπηλείας των μνημείων και οι αβδηριτισμοί σαν το νέο μουσείο της Ακρόπολης, όπου το μέτρο, η απλότητα και το κάλλος, βασικά συστατικά του κλασικού ιδεώδους, καταδικάστηκαν σε αιώνια κάθειρξη.